
Albína Dratvová. První docentka Přírodovědecké fakulty UK.

Albína Dratvová. První docentka Přírodovědecké fakulty UK

S datem narození Albíny Dratvové je spojeno nedorozumění, které by bylo úsměvné, kdyby nemělo i nepříjemné důsledky. S odstupem padesáti let si o této záležitosti sama poznamenala: „*Jsem skutečně narozena 27. prosince 1891, tedy jsem, podle tvrzení mé matky, nedělní dítě. Ale bába mne šla dát zapsat do matriky až po Novém roce, kdy byla matrika za starý rok již uzavřena. I zapsal mne duchovní na 2. 1. 1892. To mám i v křestním listu.*“ Toto nepřesné datum narození ji pak provázelo i v dalších oficiálních dokumentech.

Pocházela z rodiny soukromého úředníka a dětství prožila na Královských Vinohradech. V letech 1907-1911 studovala (společně s pozdější historičkou Miladou Paulovou) na pražském ústavu pro vzdělávání učitelek, maturitní zkoušku poté složila na Akademickém gymnáziu v roce 1913. Téhož roku se zapsala ke studiu na Filozofické fakultě české Karlo-Ferdinandovy univerzity, kde studovala matematiku, filozofii a logiku. Dne 19. ledna 1918 byla promována doktorkou filozofie na základě úspěšné obhajoby disertační práce Descartesova etika, jejímiž oponenty byli profesori František Krejčí a František Čáda.

V prvním desetiletí po skončení vysokoškolského studia pracovala jako středoškolská profesorka, nejprve krátce na holešovickém dívčím lyceu, a poté na dívčím gymnáziu Minerva. Od roku 1928 byla odbornou pracovnící pedagogického oddělení Ministerstva školství a národní osvěty, kde se zabývala především středoškolskými osnovami; spolupracovala také s Psychotechnickým ústavem Masarykovy akademie práce. V meziválečném období intenzivně publikovala odborné texty z oblasti psychologie, logiky a filosofie přírodních věd, vedle nich pak řadu populárních článků a středoškolské učebnice. Od počátku své odborné činnosti si vedla „vědecký“ deník (Scientific Diary), který byl teprve nedávno z pozůstalosti vydán. Představuje jedinečné svědectví o jejich odborných zájmech; podstatně skoupější byla na záznamy týkající se kariéry, společenských vazeb a každodenních starostí. Z jeho stránek vyvstává plastický obraz pracovitě, zodpovědně a vážně osobnosti, pro kterou byl její obor hlavní životní náplní i posláním. S tím vnějškově ladil i její vzhled; současníci na ni vzpomínali jako na elegantní, vždy upravenou dámu.

V roce 1932 se Albína Dratvová habilitovala pro obor filosofie přírodních věd spisem Problém kauzality ve fyzice (byla první ženou habilitovanou na přírodovědecké fakultě v meziválečném Československu). K problematice filosofie přírodních věd se její odborný zájem přesunul již ve druhé polovině 20. let. Do deníku si v lednu 1929 po smrti profesora Karla Vorovky zaznamenala symptomatické konstatování: „Teď zbývám jediná v ČSR, která se trochu vyzná ve filosofii exaktních věd. To je pro mne dosti závazné.“ Svě závěry shrnula v knize „Filosofie a přírodovědecké poznání“, která byla vydána těsně před vypuknutím války a po jejím skončení v dalším vydání.

Za okupace byla Albína Dratvová penzionována, nadále se ale intenzivně věnovala vědecké i popularizační práci – v rozhlase měla dokonce pravidelný pořad Půlhodinka pro ženy. Svě názory na změny v genderové problematice (byť tak tato problematika ještě označována nebyla) publikovala v řadě novinových článků a po válce souborně v knize Duše moderní ženy.

Návrat k pedagogické praxi po osvobození pro ni neměl dlouhého trvání. Přes osobní faktickou apolitičnost byla svým filosofickým přesvědčením vzdálena poučovací ideologii, a proto také velmi rychle zbavena možnosti publikovat (sama později označila své postavení bezprostředně po únoru 1948 jako „filosofickou karanténu“). Až od druhé poloviny 50. let se její příspěvky začaly znovu objevovat v časopise Říše hvězd a ve Filosofickém časopise. Ještě několik let po převratu sporadicky učila; na přírodovědecké fakultě měla vyspány přednášky z aplikované logiky ještě začátkem 50. let. Svou odbornou dráhu i deník definitivně uzavřela v roce 1960 po návratu z filosofické konference v Liblicích s výmluvným konstatováním: „...viděla jsem, že v tomto světě už není pro mě místo. Nedovedu se přizpůsobit.“ Poslední měsíce svého života trávila v domově důchodců v Terezíně, kde také ve věku nedožitých 78 let zemřela.

Albína Dratvová (27. 12. 1891, Praha – 1. 12. 1969, Terezín)